

В. В. Докаленко, аспірантка кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування Дніпровського державного аграрно-економічного університету

МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

У статті розглядається питання визначення характерних особливостей, механізмів і наявних проблем взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства в умовах децентралізації влади в Україні, а також встановлення перспективних напрямів розв'язання проблем у цій сфері. Визначено, що разом із децентралізацією влади, яка має забезпечити умови для створення спроможних органів влади на місцях, кожна місцева громада отримує перспективи для розвитку та певний вплив на цей процес через співпрацю із владою на місцях та організацію взаємоконтролю. На базі цього посилюється громадянське суспільство й активізуються його інститути, що беруть на себе частину функцій із забезпечення життєдіяльності громадян. Встановлено, що серед основних факторів проведення децентралізації влади варто виділити систему чіткого розмежування сфер функціонування органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства. Із забезпеченням децентралізації влади відбувається значне стимулювання процесу становлення громадянського суспільства та широкого розвитку його інститутів.

На основі проведеного аналізу зроблено висновок, що трансформація взаємовідносин між органами публічного управління та інститутами громадянського суспільства в умовах децентралізації відбувається трьома етапами: вплив, взаємовплив, співпраця. Зазначається, що вплив проведення децентралізації влади на розвиток громадянського суспільства приводить до таких наслідків: збільшення політичної активності громадян, забезпечення роботи принципу підзвітності, забезпечення легітимності органів публічної влади, захист законних інтересів, прав і свобод громадян. Доведено необхідність акцентування уваги на принципі субсидіарності, оскільки в системі взаємодії органів публічної влади під час розв'язання суспільно важливих питань, перш за все локального рівня, варто долучати й офіційно оформлені інститути громадянського суспільства, на які може бути покладено частину повноважень.

Ключові слова: механізми державного управління, публічне управління, місцеве самоврядування, держава, громадянське суспільство, інститути громадянського суспільства, децентралізація, субсидіарність.

V. V. Dokalenko. Mechanisms of interaction public authorities and civil society in decentralization of power in Ukraine

The article considers the issue of defining the characteristics, mechanisms and existing problems of interaction between public authorities and civil society institutions in the context of decentralization of power in Ukraine, as well as establishing promising areas for solving problems in this area. It is determined that together with the decentralization of power, which should provide conditions for the creation of capable local authorities, each local community receives prospects for development and some influence on this process through cooperation with local authorities and organization of mutual control. On the basis of this, civil society is strengthened and its institutions are activated, which assume part of the functions of ensuring the livelihood of citizens. It is established that among the main factors of decentralization of power it is worth noting the system of clear delineation of the spheres of functioning of public authorities and civil society institutions. With the decentralization of power, there is a significant stimulation of the process of formation of civil society and the broad development of its institutions.

Based on the analysis, it is concluded that the transformation of the relationship between public administration and civil society institutions in the context of decentralization occurs in three stages: influence, interaction, cooperation. It is noted that the impact of decentralization of power on the development of civil society leads to the following consequences: increasing political activity of citizens, ensuring the accountability, ensuring the legitimacy of public authorities, protection of legitimate interests, rights and freedoms of citizens. The need to focus on the principle of subsidiarity has been proved, because in the system of interaction of public authorities in addressing socially important issues, especially at the local level, it is necessary to connect officially formed civil society institutions, which may be entrusted with some powers.

Key words: mechanisms of public administration, public administration, local self-government, state, civil society, civil society institutions, decentralization, subsidiarity.

Постановка проблеми. Аналізуючи вагомість демократичних перетворень та фіксує демократизацію суспільства, варто зазначити можливість громадян брати участь в управлінні державою або окремою територією. Одним із показників, що в країні високорозвинена демократія, є вільна можливість громадян виступати самостійно або шляхом об'єднання для захисту власних інтересів, досягнення загальносуспільних цілей через інститути громадянського суспільства, що проголошують потреби громадян, їх цінності та пріоритети. Базисом

для забезпечення діяльності громадянського суспільства якраз і є сукупність інститутів, що представляють громадян, створені на добровільній основі завдяки налагодженій соціальній взаємодії та високому рівню громадської самосвідомості. Необхідною умовою водночас є мінімальний вплив з боку влади на процеси утворення й функціонування. Відповідно, саме громадянське суспільство повинне спричиняти певний вплив на діяльність органів публічної влади для того, щоб уникнути узурпації влади та перетворення країни у тоталітарну.

Ще однією з умов існування розвиненої демократії є виважена система органів публічної влади, в якій є місце як сильній центральній владі, так і наявності широкої автономії у місцевих органах. Саме в такому симбіозі може розвиватися громадянське суспільство та створювати дієві інститути, які будуть виступати активними учасниками владно-управлінських відносин і забезпечувати права громадян. Така побудова взаємин забезпечує надалі функціонування стабільної системи, у якій виграють усі учасники:

- влада – має позитивний імідж, отримує широку підтримку серед населення та сприятливі умови для роботи, а також необмежені перспективи співпраці з широкою громадськістю у розв'язанні суспільно важливих проблем та забезпеченні умов для сталого розвитку;

- громадяни – отримують допомогу від влади у розв'язанні власних проблем, забезпечуються підтримкою інститутів громадянського суспільства, підвищують рівень своєї політичної та правової культури й освіти, мають можливість розвиватись на власний розсуд, реалізовувати власні цілі як самостійно, так і збираючись у групи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням децентралізації влади та місця громадянського суспільства у цьому процесі розглядаються у наукових працях таких дослідників, як: М. Андрійв [1], Н. Бабарикіна [2], М. Баймуратов [3], Т. Бельська [4–6], Є. Бородін [7], В. Гройсман [8], М. Дейч [9; 10; 13], І. Дробуш [11], О. Новікова [13], Н. Пеліванова [14] та ін. Проте, попри значну кількість напрацювань, часто увагу приділяють питанням нормативно-правового забезпечення, економічної складової або суспільно-політичної стабілізації. За межами уваги лишаються особливості взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства в сучасних умовах проведення децентралізації влади та формування нової системи зв'язків у публічній сфері.

Мета статті – визначення характерних особливостей та наявних проблем взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства в умовах децентралізації влади в Україні, а також встановлення перспективних напрямів розв'язання проблем у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Характеризуючи публічне управління, варто зазначити, що в умовах функціонування централізованої системи держава справляє значний вплив на суспільство та фактично регламентує усі сфери життєдіяльності. Відповідно, відсуваються на другий план демократичні принципи, обмежуються свободи громадян та загалом нівелюються конструктивні спрямування громадянського суспільства. Натомість за умов функціонування децентралізованої системи управління можна говорити про відхід від декларативності громадянських прав до дійсно розвитку суспільства, перетворення його на самодостатнє та готове діяти задля забезпечення як загальних інтересів і потреб, так і інтересів окремих громадян. Тобто основним, що надає децентралізація влади, є низка можливостей для суспільства та кожного окремого громадянина для відстоювання своїх прав, самореалізації, розвитку тощо.

Разом із децентралізацією влади, яка має забезпечити умови для створення спроможних органів влади на місцях, кожна місцева громада отримує перспективи для розвитку та певний вплив на цей процес через співпрацю із владою на місцях та організацію взаємоконтролю. На базі цього посилюється громадянське суспільство й активізуються його інститути, котрі беруть на себе частину функцій із забезпечення життєдіяльності громадян.

Як зазначають дослідники, серед основних факторів проведення децентралізації влади варто виділити систему чіткого розмежування сфер функціонування органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства. Із забезпеченням децентралізації влади відбувається значне стимулювання процесу становлення громадянського суспільства та широкого розвитку його інститутів. На наступному етапі вже інститути громадянського суспільства чинять вплив на владу, спонукають до передачі функцій та повноважень на нижчий рівень управління, створюють умови для забезпечення прозорості управлінських процесів й залучення до цього громадянського суспільства. Результатом стає те, що громадськість усвідомлює власну значимість та усвідомлено трансформує взаємини з владою на партнерські, бере на себе відповідальність за суспільно-політичні процеси. Держава ж за таких умов з абсолютистської перетворюється на сервісну, тобто таку, що створена й діє завдяки громадянам на їх благо [1]. Отже, процес трансформації взаємовідносин між органами публічного управління та інститутами громадянського суспільства в умовах децентралізації можна відобразити так (рис. 1).

На першому етапі проведення децентралізації влади влада здебільшого має незаперечний вплив на суспільство та односторонньо провадить суспільну трансформацію. За органами публічної влади лишається цілком керівна позиція та є характерною ієрархізованість. Інститути громадянського суспільства на цьому етапі відіграють роль стороннього наглядча та виконавця.

На другому етапі громадянами усвідомлюється власна значимість, внаслідок чого відбувається подальший розвиток громадянського суспільства, а його інститути набувають рис активного учасника процесу суспільної трансформації. Широкий загал стає більш мобільним у плані розв'язання важливих питань місцевого значення та намагається включатись у процес ухвалення владно-управлінських рішень.

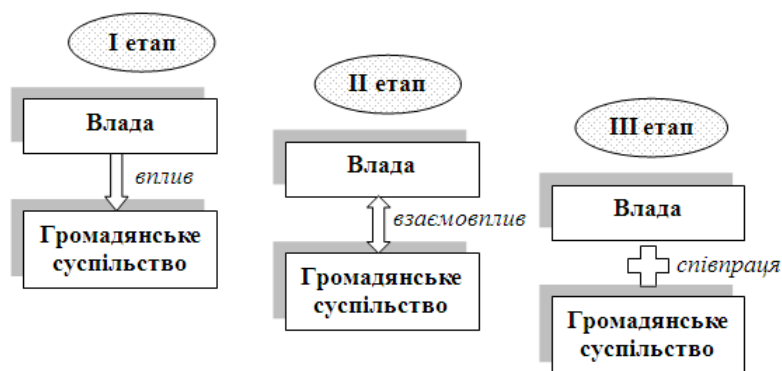

Рис. 1. Трансформація взаємовідносин між органами публічного управління та інститутами громадянського суспільства в умовах децентралізації

Третій етап можна вважати умовно заключним етапом. Ступінь розвитку інститутів громадянського суспільства та їх чисельна кількість досягає такої межі, що вони самі вже можуть:

- 1) виступати у ролі активного суб'єкта проведення реформ;
- 2) впливати на діяльність органів публічної влади різних рівнів;
- 3) від імені місцевого населення висловлювати вимоги, наводити доводи та приймати рішення;
- 4) брати на себе відповідальність за людське благополуччя.

Відповідно, на третьому етапі відбувається збалансування системи публічного управління, органи влади співпрацюють із інститутами громадянського суспільства й взаємодіють на усіх рівнях.

Надалі відбувається процес вільного розвитку, який залежатиме в більшій мірі від місцевої специфіки та критичної маси свідомих політично активних громадян, готових включитися у процеси управління та регулювання усіх сфер життя на місцевому рівні.

Досліджуючи вплив проведення децентралізації влади на розвиток громадянського суспільства науковці зазначають такі фактори:

1. Збільшення політичної активності громадян. Місцева влада знаходиться ближче до громади, фактично у безпосередньому контакті, що надає більше можливостей проявити себе у політичному житті, а також дозволяє підвищити рівень політичної та правової культури. Результатом стає те, що збільшується кількість обізнаних громадян, котрі готові бути не стороннім спостерігачем, а реальним учасником проведення змін у своїй місцевості.

2. Забезпечення роботи принципу підзвітності. Логічне продовження попереднього фактору. Місцеві органи публічної влади в силу свого наближення до громадян, а також підвищення рівня уваги до управлінської діяльності мають у порівнянні з центральними владними органами більше можливостей ознайомитися із потребами місцевого населення та відгукнутись на них якомога швидше. Наступним етапом стає звітування перед громадою щодо зроблених кроків із розв'язання наявних проблем. Відповідно, налагоджуються стійкі контакти між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства, забезпечується зворотній зв'язок. Завдяки цьому фактору створюються умови для формування позитивного іміджу влади, готової до реальних кроків із розв'язання суспільно важливих питань.

3. Забезпечення легітимності органів публічної влади. Фактор несе доволі суб'єктивний характер та йде поряд із людським фактором. Для пересічного громадянина центральна влада дистанційована від нього, а рішення та дії на центральному рівні не завжди можуть безпосередньо впливати на життєдіяльність звичайної людини. В протилежність цьому, місцева влада знаходиться поряд, її представників бачать, чують, можуть звернутись до них, а ухвалені рішення є більш дієвими та значущими. Відповідно, якщо у місцевої влади є більше повноважень для розв'язання проблем громади, то місцеве населення більш лояльніше ставиться до цієї влади.

4. Захист законних інтересів, прав і свобод громадян. Місцева влада вбачається як противага у взаєминах між інститутами громадянського суспільства та центральною владою. Саме через сильну та спроможну місцеву владу у державі може бути забезпечено баланс загальнонаціональних і місцевих інтересів, зменшено тиск з боку центральної влади та підвищено рівня свободи громадян. Центр-периферійні відносини за умов децентралізації будуються за принципом «стримувань та противаг», що не дає жодному з рівнів узурпувати владу. До того ж з'являється можливість забезпечити взаємоконтроль, до якого підключаються інститути громадянського суспільства, тим самим забезпечуючи паритетні взаємовідносини [2].

Спроможна місцева влада, а саме органи місцевого самоврядування, перетворюють владу у державі на більш людиноцентристську, орієнтовану на суспільні інтереси. За умов децентралізації влади розбудовується чітка система пріоритетів, де інтереси держави та інтереси окремої людини, громади, суспільства загалом не

протиставляються одне одному, а знаходяться на рівних позиціях та узгоджуються задля забезпечення максимальної результативності й корисності для максимального кола учасників. На основі аналізу провідного світового досвіду дослідники акцентують увагу на тому, що спонукальною силою для розвитку громадянського суспільства є сильне місцеве самоврядування, котре сприяє процесам демократизації держави та допомагає громадянам навчитися відстоювати власні права законними шляхами, об'єднуватись і разом працювати на забезпечення соціально-політичної та економічної стабільності у країні [11].

Серед визначальних рис свідомого індивіда із активною громадянською позицією є бажання приймати участь у суспільному житті та співпрацювати у створенні умов для покращення умов існування, реалізації інтересів, забезпечення власних потреб тощо. Діяльність активного громадянина частіш за все реалізується через включення його до інститутів громадянського суспільства, однак, не обмежується цим. Такий громадянин свідомо витрачає свій час та зусилля на досягнення суспільного блага. З іншого боку, ті ж інститути громадянського суспільства надають їм підтримку, створюють атмосферу єдності, виховує, підвищує рівень освіченості. Окрім того, спільна робота допомагає об'єднувати цілі, втілювати ідеї, більш плідно працювати над досягненням поставленої мети та, що набагато важливіше, розбудовувати суспільні взаємовідносини, відшукувати точки дотику, йти на компроміс тощо.

Як наголошують дослідники адміністративно-територіальних реформ в Україні, саме місцеве самоврядування стає на допомогу забезпечення широкого спектру групових інтересів, серед яких інтереси окремих громадян, інтереси громади, загальні інтереси локального характеру. Урешті-решт сукупність цих інтересів впливає на владу та з часом уже стає підґрунтям для спільного спрямування громадянського суспільства у широкій підтримці місцевого самоврядування. Отже, своїми повсякденними діями органи місцевого самоврядування мають впливати на прояви громадських ініціатив, тим самим поширюючи демократію на локальному рівні [3]. Логічним продовженням можна назвати те, що сума зусиль з боку місцевого самоврядування по всій країні має призвести до розвитку демократії на загальнодержавному рівні.

У процесах демократизації суспільства та децентралізації влади одне з центральних місць належить принципу субсидіарності. Загалом дію цього принципу зазвичай відносять до взаємин між органами публічної влади різних рівнів. Згідно нього передбачається функціонування такої системи, у якій орган влади вищого рівня виконує певну функцію лише за умови, якщо це не може бути зроблено на нижньому рівні. Закономірним є те, що набагато швидше, більш ефективніше та з найменшими ресурсними витратами проблемні питання розв'язуються на нижньому рівні за безпосереднього контакту виконавців із представниками громадськості. За таких умов верхній рівень влади має бути задіяним лише у випадку, коли не вистачає ресурсів або повноважень для розв'язання певного питання. Розуміння принципу субсидіарності може бути поширено так само й на взаємини з інститутами громадянського суспільства, групами осіб, окремими громадянами тощо. Тобто у системі взаємодії органів публічної влади під час розв'язання суспільно важливих питань, перш за все локального рівня, варто долучати й офіційно оформлені інститути громадянського суспільства, на які може бути покладено частину повноважень. Водночас в органів влади залишається функція контролю, що не дасть громадськості зловживати наданими можливостями. Від цього всі тільки виграють, оскільки:

- а) громадяни зможуть самі бути задіяні в розв'язанні власних проблем, у яких вони більш орієнтовані;
- б) буде мінімізовано витрати часових, людських, матеріально-фінансових та інших ресурсів;
- в) полегшиться робота в органів публічної влади;
- г) в реальних умовах буде задіяно роботу демократичних принципів.

Варто погодитись із думкою дослідників про те, що сьогодні громадянське суспільство може виступати запобіжником політичних криз завдяки зменшенню кількості малообґрунтованих та невиважених владно-управлінських рішень. Не останнє місце в цьому посідає також зменшення політичних маніпулювань, оскільки громадяни перебувають у безпосередньому контакті із представниками влади та можуть складати власні судження на основі конкретних дій, а не поданої у ЗМІ інформації. Громадяни опосередковано через легалізовані інститути мають можливість передавати представникам органів публічної влади інформацію щодо соціально-економічних і політичних проблем, що дає можливість оперативно їх розв'язувати в тісній співпраці [6].

Взаємовідносини у публічній сфері можуть відбуватись у таких напрямках:

- 1) держава – місцеве самоврядування;
- 2) місцеве самоврядування – інститути громадянського суспільства;
- 3) інститути громадянського суспільства – держава [7];
- 4) держава – місцеве самоврядування – інститути громадянського суспільства (рис. 2).

Взаємодія «1» – найбільш поширений та найбільш унормований варіант. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування знаходяться у постійному контакті, повсякчасно співпрацюють із розв'язання спільних питань. До того ж через особливості національного законодавства не завжди можна розмежувати, що має бути об'єктом безпосередньої діяльності держави, а що – місцевого самоврядування. Вплив частіше відбувається з боку державних органів, яким органи місцевого самоврядування формально не підпорядковується, однак через

особливості виконання своїх повноважень працюють у межах загальнодержавних нормативно-правових актів, а також можуть бути підзвітними та підконтрольними.

Взаємодія «2» та взаємодія «3» знаходиться приблизно на однакових позиціях. Інститути громадянського суспільства не підпорядковуються органам влади та у більшості випадків можуть діяти на власний розсуд. Їх вплив на місцеве самоврядування, можливо, більш прослідковується, оскільки дається взнаки наближеність цих структур. Однак вплив на загальнодержавному рівні теж може відбуватись оскільки ті ж самі ЗМІ можуть швидко поширювати інформацію на територію всієї країни. Не останнє місце також займають громадські об'єднання особливо політичного спрямування, котрі іноді можуть значно впливати на процеси розробки, ухвалення та реалізації владно-управлінських рішень. В кінцевому результаті ці об'єднання можуть перетворитись на політичні партії, котрі з часом увійдуть до виборних органів влади та вже зсередини впливатимуть на політичні процеси у державі. Звичайно, такі об'єднання вже вийдуть зі складу інститутів громадянського суспільства, однак попередньо відпрацьовані програми дій та загальні цілі можуть залишитись у подальшому.

Рис. 2. Схема взаємовідносин у публічній сфері

Взаємодію «4» можна назвати ідеальним варіантом розвитку подій, оскільки передбачає вже тісну співпрацю усіх учасників. Найкращі умови для розбудови такої взаємодії можуть бути забезпечені через проведення децентралізації влади. Таким чином може бути забезпечено функціонування принципу субсидіарності у вищезгаданий спосіб. Тобто, в умовах децентралізації можна підключити інститути громадянського суспільства до спільної роботи по забезпеченню інтересів громадян, створенню умов для їх реалізації. В кінцевому результаті мають бути побудовані такі взаємовідносини у трикутнику «державна – місцеве самоврядування – інститути громадянського суспільства», які дозволять надати автономію та забезпечать спроможність як місцевого самоврядування, так і громадянського суспільства. При цьому зберігатиметься доступність органів публічної влади усіх рівнів щодо забезпечення максимально швидкого залучення владних ресурсів для розв'язання суспільних проблем та стабілізації політичної ситуації. До того ж така побудова взаємодії має спонукати владу до ухвалення відповідної державної політики та проведення реформ в інтересах суспільства задля зростання рівня добробуту громадян.

Виходячи з формулювання у Законі «Про місцеве самоврядування в Україні», який є одним із базових у регулюванні цієї сфери взаємовідносин, варто говорити про те, що «місьцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади ... самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування розв'язувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» [15]. Тобто місцева громада є першоджерелом влади на певній території, а органи місцевого самоврядування та посадовці мають відігравати роль інструмента для розв'язання проблем місцевого масштабу. Звісно, що органи місцевого самоврядування є більш формалізованими та легалізованими, аніж інші формування, однак цілком допустимим є варіант формування окремих громадських об'єднань з метою самостійного розв'язання питань місцевого значення. До того ж ці інститути можуть виступати фактичними представниками територіальної громади, оскільки органам влади набагато легше співпрацювати із конкретними людьми та конкретними організаціями, аніж із громадянами загалом. Така діяльність буде значно ефективнішою в тому разі, якщо серед територіальної громади є достатня кількість свідомих, досвідчених та соціально активних осіб для об'єднання зусиль з метою покращення умов життя й розв'язання наявних проблем.

У разі, якщо активних громадян недостатня кількість або продуктивна діяльність їхніх об'єднань відсутня, влада може сприяти процесам об'єднання. Так у Конституції України прописано, що органи місцевого самоврядування за наявності певної ініціативи з боку громадян можуть дозволяти їм об'єднуватись у органи самоорганізації населення (ООН) за територіальним принципом (квартальні, вуличні, мікрорайонні тощо). Головним у цьому є те, що ці органи можуть бути наділені частиною компетенцій органів влади та разом із цим можуть бути забезпечені у майновому та фінансовому плані для виконання поставлених перед ними завдань [12]. За наявності певного досвіду у посадовців та представників громадськості можна забезпечити стабільну діяльність із забезпечення базових потреб місцевих жителів, розв'язання питань житлово-комунального господарства та ін.

Серед основних завдань функціонування ООН можна виділити такі:

1) створення умов для забезпечення процесу надання комунальних та інших послуг з метою задоволення побутових, соціальних та інших потреб місцевого населення;

2) створення відповідних умов для забезпечення громадської участі у розв'язанні проблем на місцевому рівні (кварталу, вулиці, мікрорайону тощо);

3) участь у реалізації місцевих програм економічного, соціального, культурного розвитку, покращення екологічного стану громади загалом або окремої території [17].

Дещо обмеженими повноваженнями у плані розв'язання питань місцевого значення володіють об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ). Їхня діяльність переважно спрямована на забезпечення умов надання комунальних послуг, розв'язання господарських та побутових питань. Разом із тим ОСББ можуть бути задіяні у наданні владою пільг та субсидій соціально незахищеним особам, частковій компенсації проведення капітального ремонту будівлі тощо [16]. Із початком реформи децентралізації в Україні владою було зроблено ставку якраз на спонукання місцевих жителів створювати ОСББ для самостійного розв'язання питань комунального господарства. Протилежний бік цього спрямування – створення чисельної кількості об'єднань громадян, котрі у певній мірі стали більш активно залучатись до покращення умов власного життя, а згодом і розширення своєї діяльності. Представники ОСББ там само можуть виступати від імені певної кількості громадян у взаєминах із органами публічної влади, заявляти про наявні потреби. Логічним продовженням цього може бути участь у розробці та впровадженні в життя владно-управлінських рішень.

Отже, можна говорити, що проведення децентралізації влади в Україні дає поштовх для розвитку ОСН та ОСББ, які мають перспективу бути систематично задіяними у роботі органів публічної влади (перш за все органів місцевого самоврядування) для повсюдного покращення умов життя. При цьому є фактично лише дві вимоги для інтенсифікації процесів взаємодії:

1) наявність політичної волі та бажання серед органів місцевого самоврядування;

2) активність громади та бажання докладати власні зусилля до розв'язання нагальних побутових і соціально-культурних проблем.

На жаль, нині в Україні такої активності ще не вистачає. Цього можна назвати низку причин (рис. 3).

Рис. 3. Причини повільного розвитку громадянського суспільства в Україні

Загалом серед інститутів громадянського суспільства в Україні останніми роками простежується достатньо велика різноманітність і вони, вочевидь, мали б представляти інтересі значної кількості громадян. Певною мірою це пов'язано як і з подіями соціально-політичного характеру в Україні за останні роки, так і з проведенням низки реформ, однією з основних серед яких можна назвати децентралізацію влади. Однак для цього найважливішим атрибутом інститутів громадянського суспільства має бути саме активність та дієвість у соціально-економічному, політичному, культурному житті країни.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Реформа децентралізації, що проходить в Україні останніми роками, є не першою спробою проведення змін адміністративно-територіального устрою та розв'язання суперечностей у взаємодії між органами публічної влади різних рівнів. Однак спеціалісти позитивно кваліфікують перетворення, до яких призвела децентралізація влади на цьому етапі. На відміну від попередніх спроб, цього разу в Україні спромоглися зсунути з місця це питання та провести реальні перетворення. Особливо важливим це є для розвитку громадянського суспільства, адже:

1) значну частку повноважень, а з ними і фінансів, було спущено вниз на рівень органів місцевого самоврядування, що має значно прискорити процесів розв'язання нагальних питань;

2) громадянам було надано не тільки можливість, а й певний стимул створювати організації для відстоювання власних прав та інтересів, покращення рівня добробуту тощо;

3) завдяки широкій інформаційній кампанії, а також наближеності органів місцевого самоврядування до громадськості інститутам громадянського суспільства надано поштовх для розвитку, активізації діяльності та налагодження співпраці із владою;

4) органи публічної влади в умовах глобальних перетворень почали розширювати свою діяльність із налагодження взаємодії з громадянами, підвищили рівень прозорості та відкритості;

5) все більше створюється умов для забезпечення підзвітності та підконтрольності владних структур перед суспільством.

Надалі розвитку досліджуваної тематики варто приділити увагу питанню щодо того, як в умовах децентралізації в Україні органи публічної влади мають співпрацювати із інститутами громадянського суспільства у плані підвищення рівня політичної та правової освіти населення. Варта уваги також тема підвищення відповідальності як влади, так і громадян, оскільки, маючи наміри впливати на процеси вироблення та ухвалення управлінських рішень, їм потрібен не тільки певний рівень обізнаності, а й достатній рівень відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Андріїв М. Децентралізація публічної влади: взаємозв'язок компетенцій та компетентностей. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 1. С. 185-191.
2. Бабарикіна Н. Громадянська активність та її вплив на процес децентралізації. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2018. Vol. 5, Iss. 5. С. 101-106.
3. Баймуратов М. Муніципальна влада в системі публічної влади в Україні в умовах муніципальної реформи. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2018. № 1. С. 41-44.
4. Бельська Т. Глобальне громадянське суспільство: сутність, генеза та вплив на державну політику України : монографія. Київ : ВАДНД, 2016. 300 с.
5. Бельська Т. Моделі взаємовідносин органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства. *Актуальні проблеми державного управління*. 2010. № 1. С. 140-147.
6. Бельська Т. Моделювання впливу глобального громадянського суспільства на державну політику. *Публічне урядування*. 2016. № 4. С. 175-185.
7. Бородін Є. Субсидіарність як основа розвитку взаємовідносин держави та суспільства в сучасній Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 4. С. 16-21.
8. Гройсман В. Децентралізація як засіб лібералізації державного управління: аналіз сучасних дослідницьких підходів. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. № 2. С. 99-105.
9. Дейч М. Децентралізація в Україні: проблеми, шляхи їх вирішення. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 1. С. 66-72.
10. Дейч М. Децентралізація: соціальна відповідальність громадян як чинник сталого розвитку територій. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 2. С. 38-45.
11. Дробуш І. Соціальні інтереси територіальних громад в контексті формування громадянського суспільства та децентралізації влади. *Публічне право*. 2015. № 2. С. 50-57.
12. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення: 30.10.2020).
13. Новікова О., Дейч М. Соціальна відповідальність держави: проблеми та стратегії модернізації системи управління. *Соціальна економіка*. 2013. № 2-3. С. 94-113.
14. Пеліванова Н. Органи самоорганізації населення в Україні як інститути місцевого самоврядування та громадянського суспільства. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2011. Вип. 2. С. 321-331.
15. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> (дата звернення: 30.10.2020).
16. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку : Закон України від 29 листопада 2001 року № 2866-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14> (дата звернення: 30.10.2020).
17. Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11 липня 2001 року № 2625-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14> (дата звернення: 30.10.2020).

References:

1. Andriiv M. (2018) "Detsentralizatsiia publichnoi vlady: vzaiemozv'iazok kompetentsij ta kompetentnostej" ["Decentralization of public power: the relationship of competencies and competencies"], journal *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia* [Efficiency of public administration], vol. 1, pp. 185-191 [Ukraine].
2. Babarykina N. (2018), "Hromadians'ka aktyvnist' ta ii vplyv na protses detsentralizatsii" ["Civic activity and its impact on the decentralization proces"], journal *Evropsky politicky a pravni diskurz* [European political and legal discourse], Vol. 5, Iss. 5. pp. 101-106 [Ukraine].
3. Bajmuratov M. (2018), "Munitsypal'na vlada v systemi publichnoi vlady v Ukraini v umovakh munitsypal'noi reformy" ["Municipal power in the system of public power in Ukraine in the context of municipal reform"]. journal *Visnyk Akademii pratsi, sotsial'nykh vidnosyn i turyzmu* [Bulletin of the Academy of Labor, Social Relations and Tourism], no. 1, pp. 41-45 [Ukraine].

4. Biel's'ka T. (2016), *Hlobal'ne hromadians'ke suspil'stvo: sutnist', geneza ta vplyv na derzhavnu polityku Ukrainy* [Global civil society: essence, genesis and impact on public policy of Ukraine], monograph, Kiev, 300 p. [Ukraine].
5. Biel's'ka T. (2010), “Modeli vzajemovydosyn orhaniv publichnoi vlady ta instytutiv hromadians'koho suspil'stva” [“Models of relations between public authorities and civil society institutions”], journal *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia* [Actual problems of public administration], no. 1. pp. 140-147 [Ukraine].
6. Biel's'ka T. (2016), “Modeliuвання vplyvu hlobal'noho hromadians'koho suspil'stva na derzhavnu polityku” [“Modeling the impact of global civil society on public policy”], journal *Publichne uriaduvannia* [Public governance], no. 4. pp. 175-185 [Ukraine].
7. Borodin Ye. (2018), “Subsydiarnist' iak osnova rozvytku vzajemovydosyn derzhavy ta suspil'stva v suchasnij Ukraini” [“Subsidiarity as a basis for the development of relations between the state and society in modern Ukraine”], journal *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia* [Public administration and local self-government], vol. 4. pp. 16-21 [Ukraine].
8. Hrojsman V. (2015), “Detsentralizatsiia iak zasib liberalizatsii derzhavnoho upravlinnia: analiz suchasnykh doslidnyts'kykh pidkhodiv” [“Decentralization as a means of liberalization of public administration: an analysis of modern research approaches”], journal *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia* [Actual problems of public administration], no. 2. pp. 99-105 [Ukraine].
9. Dejch M. (2020), “Detsentralizatsiia v Ukraini: problemy, shliakhy ikh vyrishennia” [“Decentralization in Ukraine: problems, ways to solve them”], journal *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy* [Bulletin of Economic Science of Ukraine], no.1. pp. 66-72 [Ukraine].
10. Dejch M. (2019), “Detsentralizatsiia: sotsial'na vidpovidal'nist' hromadian iak chynnyk staloho rozvytku terytorij” [“Decentralization: social responsibility of citizens as a factor of sustainable development of territories”], journal *Ekonomichnyj visnyk Donbasu* [Economic Bulletin of Donbass], no. 2. pp. 38-45 [Ukraine].
11. Drobush I. (2015), “Sotsial'ni interesy terytorial'nykh hromad v konteksti formuvannia hromadians'koho suspil'stva ta detsentralizatsii vlady” [“Social interests of territorial communities in the context of the formation of civil society and decentralization of power”], journal *Publichne pravo* [Public law], no. 2. pp. 50-57 [Ukraine].
12. VRU, Law of Ukraine (1996), *Konstytutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine], dated June 28, 1996, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (relates to 30.10.2020).
13. Novikova O. and Dejch M. (2013), “Sotsial'na vidpovidal'nist' derzhavy: problemy ta stratehii modernizatsii systemy upravlinnia” [“Social responsibility of the state: problems and strategies of modernization of the management system”], journal *Sotsyal'naia ekonomika* [Social economy], no. 2-3. pp. 94-113 [Ukraine].
14. Pelivanova N. (2011), “Orhany samoorganizatsii naselennia v Ukraini iak instytuty mistsevoho samovriaduvannia ta hromadians'koho suspil'stva” [“Bodies of self-organization of the population in Ukraine as institutions of local self-government and civil society”], journal *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsional'nykh doslidzhen' im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy* [Scientific notes of the Institute of Political and Ethnonational Studies], vol. 2. pp. 321-331 [Ukraine].
15. VRU, Law of Ukraine (1997), *Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini* [Law of Ukraine “On local self-government in Ukraine”], dated May 21, 1997, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> (relates to 30.10.2020).
16. VRU, Law of Ukraine (2001), *Pro ob'iednannia spivvlasnykiv bahatokvartyrnoho budynku* [Law of Ukraine “About the association of co-owners of an apartment building”], dated November 29, 2001, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14> (relates to 30.10.2020).
17. VRU, Law of Ukraine (2001), *Pro orhany samoorganizatsii naselennia* [Law of Ukraine “About bodies of self-organization of the population”], dated July 11, 2001, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14> (relates to 30.10.2020).